

Honorata Sekuterska

KLASA: III - liceum ogólnokształcące

Jednostka dydaktyczna: 45 min.

TEMAT: Wskazówki moralne zawarte w „Przesłaniu Pana Cogito” Zbigniewa Herberta – interpretacja

CELE OPERACYJNE uczniów:

- ✓ Potrafi wskazać fragmenty tekstu zawierające wskazówki moralne
- ✓ Potrafi zinterpretować w.w. fragmenty
- ✓ Potrafi zinterpretować pojęcie ‘postawy wyprostowanej’ człowieka
- ✓ Potrafi wskazać w tekście konsekwencje w.w. postawy
- ✓ Potrafi wyjaśnić sens tytułu omawianego wiersza

METODY:

- ✓ heureka
- ✓ praca z tekstem
- ✓ dyskusja

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- ✓ tekst „Przesłanie Pana Cogito” Zbigniewa Herberta

BIBLIOGRAFIA:

- Z. Uryga, *Bariera języka poezji*, [w:] *Odbiór liryki w klasach maturalnych*, Warszawa 1982.
- S. Bortnowski, *Jak uczyć poezji?* Warszawa 1998.

PRZEBIEG LEKCJI

A. Czynności organizacyjno-porządkowe

1. sprawdzenie obecności

B. Wprowadzenie – katalog przykazań (10min.)

- ✓ Uczniowie zapisują na tablicy przykazania wg, których powinien żyć człowiek XXI wieku

Przewidywane propozycje:

- postępować uczciwie
- nie zabijać
- umieć wybaczać
- bronić słabszych
- pomagać drugiemu człowiekowi
- postępować zgodnie z przykazaniami
- kierować się dobrem człowieka, a nie względami materialnymi

C. „Przesłanie Pana Cogito” Zbigniewa Herberta – interpretacja

1. Samodzielne czytanie tekstu
2. Nauczyciel czyta tekst głośno
3. Hipoteza interpretacyjna

Przed lekcją nauczyciel wypisał na tablicy niedokończone zdania:

Hipoteza	Udowodnienie hipotezy
Wiersz mówi o.....	Tak sędzę na podstawie następujących słów.....
Wiersz jest	Przesłanie wiersza tłumaczy się dzięki metaforze...
Sadzę, że poeta	Najbardziej znacząc dla wiersz jest jego
Moim zdaniem tekst wiersza	kompozycja .....
	Hipotezę swoją uzasadniam .....

Uczniowie wybierają jedno ze zdań i dokończają je. Swoją wypowiedź muszą oprzeć na fragmencie wiersza, na konkretnych wersach. Mają ok. 2 minut na przygotowanie ustnej wypowiedzi.

4. Głos mówiący w wierszu (Kto nim jest?)

Głos mówiący w wierszu to ktoś, kto został naznaczony przykrymi doświadczeniami. Bagaż doświadczeń nie pozwala mu zapomnieć o złych wydarzeniach. Nie potrafi on wybaczyć. Formułuje stanowcze nakazy, które tworzą współczesny dekalog.

5. Adresat wiersza

Odbiorcom wiersza jest każdy współczesny człowiek. Wskazuje na to wielokrotne używanie w wierszu trybu rozkazującego czasowników, kierowanych do odbiorcy w postaci „ty” np. *bądź odważny, idź dokąd poszli tamci, strzeż się, powtarzaj, bądź wierny Idź.* Podmiot liryczny apeluje do każdego, kto chce bronić człowieczeństwa wypełniając wymieniane przez niego nakazy.

6. Wskazówki Pana Cogito (15min.)

- Wskaż nakazy Pana Cogito. (Wybrany uczeń wypisuje propozycje na tablicy.)
- Do każdego nakazu przyporządkuj odpowiedni fragment wiersza. (praca samodzielna)

Nakazy pana Cogito:

Powinny pojawić się propozycje nakazów wymienione w tabeli wraz z odpowiednim fragmentem wiersza.

Nakazy	Fragment wiersza
• Idź przez życie wyprostowany tzn. z godnością	<i>Idź wyprostowany wśród tych, co na kolanach wśród odwróconych placami i obalonych w proch</i>
• Dawaj świadectwo człowieczeństwa	<i>ocalałeś nie po to aby żyć masz mało czasu trzeba dać świadectwo</i>
• Bądź odważny	<i>bądź odważny gdy rozum zawodzi bądź odważny w ostatecznym rachunku jedynie to się liczy</i>
• Wzbudzaj w sobie gniew przeciwko złu	<i>a Gniew twój bezsilny niech będzie jak morze ilekroć usłyszysz głos poniżonych i bitych</i>
• Pogardzaj ludźmi małymi	<i>niech nie opuszcza ciebie twoja siostra Pogarda dla szpiclów katów tchórzy</i>
• Bądź skromny. Nie licz na nagrody i zasługi	<i>po złote runo nicości twoją ostatnią nagrodę</i>
• Kochaj i bądź wrażliwy	<i>strzeż się oschłości serca kochaj źródło zaranne ptaka o nieznanym imieniu dąb zimowy światło na murze splendor nieba one nie potrzebują twego ciepłego oddechu</i>

6. Porównanie katalogu przykazań ze zbiorem nakazów Pana Cogito

- Czy są podobne? Który jest bardziej uniwersalny?

7. Postawa wyprostowana, jaką proponuje przybrać podmiot liryczny (20min.)

- Co oznacza? Jakie są konsekwencje takiej postawy? (przywołanie stosownych fragmentów)

<p><u>Konsekwencje postawy wyprostowanej:</u></p> <p>Pan Cogito nawiązuje do postawy wyprostowanej, czyli do godności, dawania świadectwa prawdzie, by w ten sposób wyrazić sprzeciw złu.</p> <p>Wykazując tę postawę nie należy się spodziewać nagrody i uznania, trzeba się liczyć z klęską w wymiarze fizycznym, ale nie należy rezygnować z tej postawy.</p>	<p><u>Konsekwencje postawy wyprostowanej:</u></p> <p><i>Idź</i></p> <p><i>- po złote runo nicości twoją ostatnią nagrodę</i></p> <p><i>- powtarzaj stare zaklęcia ludzkości bajki i legendy bo tak zdobędziesz dobro którego nie zdobędziesz</i></p> <p><i>powtarzaj wielkie słowa powtarzaj je z uporem jak ci co szli przez pustynię i ginęli w piasku</i></p> <p><i>a nagrodzą cię za to tym co mają pod ręką</i></p> <p><i>chłostą śmiechu zabójstwem na śmietniku</i></p>
--	--

8. Zapis rzeczowników POGARDA i GNIEW

- Jakie znaczenie ma to, że zostały zapisane z wielkich liter?

Na zło, jakie rozszerza się we współczesnym świecie trzeba reagować. Dlatego wobec tych ludzi, którzy mu ulegają i je rozpowszechniają należy okazywać POGARDĘ i GNIEW.

Zapis z dużych liter czyni z tych słów: słowa – alegorie, słowa personifikowane, wskazują na to, że nie wszystko można wybaczyć, choć nie jest to zgodne z postępowaniem chrześcijańskim.

9. Podsumowanie:

Uczniowie powinni dostrzec, że przesłania podmiotu lirycznego odnoszą się do upadku podstawowych wartości moralnych. Zadaniem człowieka jest ich odbudowa, którą można osiągnąć dzięki nieugiętej postawie moralnej. Należy być wiernym zasadom, które zostały ukształtowane przez doświadczenia ludzkości.

D. Moralność dzisiaj - pogadanka

- Czy oznacza moralność dzisiaj? Czy ludzie odwołują się do jakiegoś dekalogu, do jakiegoś systemu wartości? (jeśli tak, wskaż do jakich)
- Kto dzisiaj może wcielić się w postawę Pana Cogito?

Uczniowie dostrzegają, że współczesny świat odrzuca jakiegokolwiek nakazy, dekalogi i moralne przesłania. Łamane są podstawowe wartości. Postawę Pana Cogito może wyrażać każdy człowiek, który dostrzega zagrożenie upadkiem moralności w świecie i ma odwagę się temu zagrożeniu przeciwstawić. Żyjąc zgodnie z dekalogiem nie raniemy innych, ale przede wszystkim dajemy piękny przykład młodszemu pokoleniom.

